

1982/83:28

Onsdagen den 17 november

Kl. 10.00

1 § Anmälan om kompletteringsval till utskott

Anf. 1 TALMANNEN:

Socialdemokratiska riksdagsgruppen har som suppleant i utrikesutskottet under Sture Ericsons ledighet anmält hans ersättare Ulla-Britt Carlsson.

Moderata samlingspartiets partigrupp har som suppleant i justitieutskottet under Bertil Lidgards ledighet anmält hans ersättare Axel Wennerholm.

Talmanen förklarade valda till

suppleant i justitieutskottet

Axel Wennerholm (m)

suppleant i utrikesutskottet

Ulla-Britt Carlsson (s)

2 § Justerades protokollet för den 9 innevarande månad.

3 § Föredrogs och hänvisades

Proposition

1982/83:65 till finansutskottet

Beträffande detta ärende hade regeringen föreslagit att riksdagen skulle besluta att motionstiden förkortades till sju dagar.

Kammaren beslöt att förkorta motionstiden till att utgå tisdagen den 23 november.

4 § Föredrogs och hänvisades

Förslag

1982/83:7 till konstitutionsutskottet

*Skatteutjämning
i Stockholms läns
landsting***6 § Skatteutjämning i Stockholms läns landsting**

Föredrogs konstitutionsutskottets betänkande 1982/83:6 om skatteutjämning i Stockholms läns landsting (prop. 1982/83:4).

Anf. 2 OVE ERIKSSON (m):

Herr talman! Den kommunala självstyrelsen har i vårt land varit betydelsefull för demokrati och decentralisering. Under senare årtionden har dock en tendens till centralstyrning gjort sig gällande. Kommunreformerna under 1950- och 1970-talen har lett fram till allt större enheter med allt färre förtroendemän och därigenom minskat inflytande för kommuninvånarna. Lagstiftning och specialdestinerade statsbidrag har också styrt och delvis inskränkt kommunernas möjligheter till ett självständigt agerande i olika frågor. Sambandet stat-kommun har alltså på olika sätt förstärkts. Kommunernas beroende av staten har blivit allt större.

Man kan naturligtvis ha olika uppfattningar om den här utvecklingen. Önskemålet om motsatsen, ett spritt beslutsfattande, har framförts i många olika sammanhang. Försök med exempelvis kommunedelsråd har gjorts för att nå detta syfte. Å andra sidan har samhällsutvecklingen med den strukturella omvandlingen och befolkningsomflyttningen blivit sådan att en fullständig kommunal självstyrelse under ekonomiskt ansvar inte är möjlig.

För upprätthållande av kommunal service till rimlig kommunalskatt är flertalet kommuner beroende av skatteutjämningsbidrag. Det är dock moderata samlingspartiets uppfattning att detta i första hand är en statlig uppgift.

Den stora majoriteten av remissinstanser som avvisat betänkandet Inomregional skatteutjämning har också gjort det med denna motivering. Även om förhållandena i Stockholmsregionen är speciella, bör samma principer gälla över hela landet. Skatteutjämning är en statlig uppgift.

RRV anser i sitt remissvar att "det bör föreligga synnerligen starka skäl för en speciallagstiftning som särbehandlar en landstingskommun". Verket anser att den tidsbegränsade lagstiftningen om inomregional skatteutjämning i Stockholms län inte bör permanentas. Moderata samlingspartiet ansluter sig till denna åsikt. De starka skäl som skulle kunna motivera en speciallagstiftning föreligger inte.

Uppdelningen mellan landstingskommuner och primärkommuner är föranledd av att de olika organen har skilda uppgifter och kompetensområden. I de fall där landsting och kommun har en intressegemenskap löses lämpligen frågorna genom interkommunala avtal. Länstrafikbolagen kan ses som exempel på sådan verksamhet.

*Skatteutjämning
i Stockholms läns
landsting*

Med en inomregional skatteutjämning, där skattemedel flyttas från landsting till enskilda kommuner, kan man befara en utveckling mot att landstinget blir en överkommun i förhållande till berörda primärkommuner. En sådan utveckling skulle vara synnerligen olycklig, då den kan uppfattas som ett hot mot den kommunala självstyrelsen ute i kommunerna.

En annan risk med inomregional skatteutjämning är att de kommuner som tar emot bidragen inte använder dem för att sanera sin ekonomi och sänka kommunalskatten utan i stället utvidgar sin egen verksamhet. Även det bidragsgivande landstinget kan komma att höja utdebiteringen för att klara sina åligganden. I rådande statsfinansiella läge är detta olämpligt. Alla måste medverka till att begränsa den offentliga expansionen.

Den moderata reservationen i konstitutionsutskottets betänkande pekar också på faran av att en permanentning av den inomregionala skatteutjämningsen i Stockholms län på sikt kan leda till att systemet sprids till andra delar av landet.

Detta skulle, som jag tidigare redogjort för, kunna leda till en utveckling mot minskad kommunal självstyrelse, med landstinget som en överkommun och en icke avsedd volymexpansion i framför allt de bidragsmottagande kommunerna. De moderata reservanterna anser att en sådan utveckling skulle vara ytterst olycklig.

Reservanterna förnekar inte att förhållandena i Stockholmsregionen är speciella. I ingen annan region är skillnaderna i skattekraft och utdebitering så stora. Reservanterna har dock den uppfattningen, att även dessa problem skall lösas med en statlig skatteutjämning. I avvaktan på att de speciella Stockholmsproblemen löses genom en revidering av det statliga skatteutjämningsystemet, föreslår reservanterna att landstingskommunen får möjlighet att bevilja lån till särskilt utsatta kommuner också i fortsättningen. Detta är f. ö. samma ståndpunkt som den moderata landstingsgruppen har intagit.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till den moderata reservationen som fogats till betänkandet.

Anf. 3 YNGVE NYQUIST (s):

Herr talman! När det nu, efter några års erfarenhet, föreslås att lagen från 1977 om skatteutjämning i Stockholms läns landsting ersätts av en icke tidsbegränsad lag, är vi socialdemokrater beredda att stödja förslaget. År 1977 föregicks beslutet av en längre debatt. År 1981 beslöt man om en förlängning av lagen till utgången av år 1984. Ärendet föranledde den gången ingen debatt i kammaren. Konstitutionsutskottets majoritet anser – i överensstämmelse med propositionen – att några kommuner i Stockholmsregionen under lång tid framåt kommer att vara i behov av skatteutjämningsbidrag. Det är alltså det väsentliga skälet till att upphäva den tidigare beslutade tidsbegränsningen.

De kommuner som hade det svårt 1977 och då tyngdes av en hög låneskuld – Botkyrka är en av dem – har det fortfarande svårt. I Danderyd och Lidingö är däremot låneskulden fortfarande ringa. "Inget annat län kan uppvisa

*Skatteutjämning
i Stockholms läns
landsting*

tillnärmelsevis så stor spridning i skattesatserna som Stockholms län, där skillnaden uppgår till närmare 6 kr. per skattekrona." Detta påtalar Svenska kommunförbundet. Det är då en rimlig åtgärd att landstingskommunen kan lämna bidrag i skatteutjämnande syfte. En tidsbegränsning av lagen skall inte hänga hotande över landstingets och kommunernas planering.

Nu har emellertid moderaterna, som vi har hört, reserverat sig vid utskottsbehandlingen. Man medger dock att speciella ekonomiska problem finns i vissa kommuner i Stockholmsregionen och att dessa kan motivera särskilda åtgärder. I avvaktan på – som man uttrycker det – att de inomregionala skatteutjämningsbidragen avskaffas anses det tillräckligt om landstingskommunen får behålla rätten att bevilja lån till de särskilt utsatta kommunerna. De starka skälen för någonting annat finns inte, sade Ove Eriksson nyss från denna talarstol. Jag anser detta vara ett cyniskt resonemang.

Landstinget skulle då komma att i fortsättningen endast agera som en bank. Reservanterna talar om risken av en utveckling mot att landstinget blir en överkommun i förhållande till de berörda primärkommunerna. Om en sådan risk finns, vore den sannolikt större om riksdagen skulle bifalla reservationen.

Med det anförda, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Anf. 4 OVE ERIKSSON (m) replik:

Herr talman! Det är fel att kalla förslaget från moderat håll cyniskt. Vi menar, i avvaktan på att det inomregionala stödet avskaffas, att man inte skall slopa lånemöjligheten. Enligt vår mening skall alltså landstingets möjlighet att bevilja lån finnas kvar i avvaktan på att det införs ett statligt skatteutjämningsbidrag, som ger de svaga kommunerna rättvisa. Det finns också en hel del övriga åtgärder, som kan stärka de svaga kommunerna.

Jag har själv pekat på interkommunala avtal. Man kan anlita kommunförbund liksom också bolag och stiftelser som arbetar på samma sätt. Även utvecklingsfonderna kan träda in. Stockholms kommun har i sitt svar pekat på vikten av en aktiv näringspolitik och på utlokalisering av statliga verk.

Lennart Blom, som är en av motionärerna, kommer säkerligen att närmare redogöra för de speciella Stockholmsförhållandena. Men jag vill också peka på ett annat förhållande, nämligen att man inte kan jämföra bara med kommunerna inom Stockholmsregionen. Man kan alltså inte jämföra Botkyrka bara med Danderyd utan kan med samma rättvisekrav också jämföra Botkyrka med en annan svag kommun, t. ex. med min hemkommun Filipstad.

Anf. 5 YNGVE NYQUIST (s) replik:

Herr talman! Förvisso kommer de statliga skatteutjämningsbidragen att behövas också i fortsättningen, och sannolikt kommer de också att byggas ut. Men när skattesatserna skiljer sig så mycket inom en region som i det exempel jag nyss anförde finns det naturligtvis anledning för landstinget att

agera. Det har sagts att om Botkyrka, som är den mest lånetyngda kommunen, skulle öka sin uttaxering så att kommunen kunde betala sina lån, finge den fördubbla uttaxeringen. Alla inser att detta är omöjligt.

I en region med befolkningsomflyttning, såsom t. ex. inom Stockholms läns landstingsområde, där man vid det ena tillfället får exploatera ett område, vid det andra ett annat, med de stora kostnader för bebyggelsen som detta medför, kommer utgifterna naturligtvis att variera mellan olika perioder. I sådana fall är självfallet ett inomregionalt system med skatteutjämning behövligt.

Anf. 6 LENNART BLOM (m):

Herr talman! Utskottsmajoriteten godtar en permanentning av lagen om inomregional skatteutjämning med en motivering som, även om den har utvecklats här, inte förefaller vara helt övertygande. Man säger visserligen å ena sidan att detta inte kan betraktas som ett avsteg från huvudprincipen, att skatteutjämning mellan kommuner i första hand skall vara en statlig uppgift. Å andra sidan pekar man emellertid på att de speciella förhållandena utgörs av just en relativt stor spännvidd mellan skattesatserna och anser att detta är ett motiv för att staten inte skall betala i den mån det föreligger objektiva förutsättningar för en skatteutjämning till förmån för de sämst ställda kommunerna.

Vi moderater har för vår del, efter denna försöksperiod och med ledning av erfarenheterna, inte funnit oss övertygade av den motiveringen. Moderaternas utgångspunkt, liksom majoritetens, är att kommunal skatteutjämning skall vara en statlig angelägenhet. Landstinget har i realiteten tagit på sig uppgifter som är statliga. I praktiken har det t. ex. inneburit att när man i landstinget införde en s. k. invandrarfaktor, som spelade en viss roll för utformningen av det inomregionala skatteutjämningsbidraget, ledde detta till att ungefär samma belopp, i storleksordningen 10 milj. kr. för Södertäljes del, av det statliga bidrag man tidigare hade fått försvann. Detta, om inte annat, belyser sambandet.

Målet måste rimligtvis även i Stockholmsregionen vara att skatteutjämningen uteslutande blir en statlig angelägenhet, såsom också har framhållits av reservanternas talesman i utskottet. Permanentningen är mot den bakgrunden olycklig.

Systemet har alltså inte lett till att skillnaderna i skattesatser har minskats. Ingen kommun har sänkt sin utdebitering. Sådana fromma önskningsbrukar ju annars ofta beledsaga beslut om kommunal skatteutjämning över huvud taget. I realiteten har det ju inneburit att man har givit utrymme för en icke obetydlig volymexpansion även i de kommuner som har speciella bekymmer.

Herr talman! Jag tror att det är motiverat att säga att bakom kritiken mot det nuvarande systemet med inomregional skatteutjämning just i Stockholms län ligger en uttalad tveksamhet inom moderata samlingspartiet i stad och län i fråga om landstingets agerande i ekonomiska sammanhang över huvud taget.

Onsdagen den
17 november 1982

*Skatteutjämning
i Stockholms läns
landsting*

Stockholms läns landsting har genom lagstiftningen fått speciella möjligheter att agera. Detta har i praktiken betytt att man har förlagt kollektivtrafiken inom ramen för det landstingskommunala samarbetet, utöver de så att säga urgamla landstingskommunala uppgifterna. Därtill ligger regionplaneringen inom landstinget. F. ö. har expansionslusten i landstinget lett till en mycket kraftig utbyggnad och höga skattesatser, trots den mycket goda skattekraften i regionen. Stora delar av landstinget har bokstavligen varit på jakt efter uppgifter och ändamål att strö skattepengar över. Man har inte i önskvärd omfattning koncentrerat sig på det man borde ha koncentrerat sig på, nämligen vårdsektorn. I fråga om kollektivtrafiken har man dessutom bedrivit en enligt vår mening mycket tveksam politik och låtit miljarderna i subventioner flöda. Särskilt tveksam kan man ställa sig till en annan del av landstingets ekonomiska politik, nämligen i den del den rör näringspolitiken. Det räcker att här erinra om de även riksmässigt välkända misstagen när det gäller frågan om en färjeterminal i Roslagen.

Herr talman! En permanentning av möjligheten till inomregional skatteutjämning befriar staten från att ta det övergripande ansvaret för den samlade skatteutjämningen i landet. Det ger underlag för ökade anspråk på landstingskatteomedel. Man skall f. ö. komma ihåg att också invånarna i de mest utsatta kommunerna får vara med om att betala en del, genom att landstingskatten, helt naturligt, drabbar alla.

Herr talman! Med hänvisning till det anförda yrkar jag bifall till den reservation som är avgiven i konstitutionsutskottets betänkande.

Anf. 7 YNGVE NYQUIST (s) replik:

Herr talman! Med ledning av gjorda erfarenheter vill man inte ändra sig, säger Lennart Blom. Det vore rätt så intressant att höra vad det är för erfarenheter han syftar på. Han säger senare i sitt anförande att ingen kommun har sänkt sin utdebitering, trots att skatteutjämningsbidrag har utgått. Nej, det är naturligtvis därför att kommunerna är så pressade av uppgifter, så tyngda av utgifter att de inte kan göra något sådant. Det är självfallet detta som berättigar dem att få skatteutjämningsbidrag. I Lennart Bloms anförande förekom ett sådant angrepp på Stockholms läns landsting. Därför måste detta påpekas. Han säger nämligen att landstinget har sökt uppgifter att strö skattepengar över.

Vi är säkert flera i denna kammare som har erfarenheter av landstingsarbete. Herr Blom kan vara förvissad om att landstingen inte behöver söka några uppgifter att strö pengar över.

Anf. 8 LENNART BLOM (m) replik:

Herr talman! Får jag bara till Yngve Nyquist säga att eftersom jag varit landstingsman i Stockholms läns landsting i sex år, vet jag i osedvanligt hög grad vad jag talar om.

Erfarenheterna, säger herr Nyquist, ger inte vid handen att den kommunala skatteutjämningen har haft några negativa effekter. Vad jag menade var att det förvisso finns ett behov i detta avseende. Men vad är det

som säger att landstingen skall tillgodose detta? Poängen i resonemanget – på den punkten är vi oense – är helt enkelt att det är fråga om en statlig utgift. I den mån det föreligger kraftigt eftersatta behov som kan motivera en skatteutjämning, skall en sådan ske den statliga vägen. Det är bakgrunden till hela resonemanget.

Anf. 9 YNGVE NYQUIST (s) replik:

Herr talman! Lennart Blom kan väl aldrig förneka att det inom en region som Stockholmsregionen med gemensamma arbetsplatser och kommunikationsproblem finns så många gemensamma uppgifter att det kan finnas anledning att ha en inomregional planering och följaktligen även en skatteutjämning inom motsvarande område. Det tycker konstitutionsutskottet är lämpligt i det här fallet; detta är något som inte kan tillämpas när det gäller landet i övrigt, såvitt vi kan se, utan det är helt specifikt för Stockholmsregionen.

Anf. 10 LENNART BLOM (m) replik:

Herr talman! Får jag med anledning av det som Yngve Nyquist sist sade bara göra det påpekandet att en region naturligtvis i och för sig har gemensamma uppgifter. Men den omständigheten att man säger att det skall finnas en kommunal skatteutjämning bör i princip kunna åberopas inom varje region. Nu gör man ett undantag för Stockholmsregionen. Man säger att den får klara sina problem själv. Det är detta som vi anser vara felaktigt när det gäller den aktuella konstruktionen.

Dessutom vill jag påpeka att den kraftiga expansionen i kommunerna väsentligt har avtagit. Objektivt sett måste rimligtvis behovet av skatteutjämningsmedel minska successivt. De kommuner som haft stora bekymmer har mycket snabbt fått lov att göra sina utbyggnader, i motsats till de gamla kommunerna. Det har i sin tur alltså lett till mycket kraftiga finansiella påkänningar.

Enligt min mening är det en uppgift för staten att klara de behov som nu delvis tillgodoses genom den inomregionala skatteutjämningen. Det är som sagt bakgrunden till vårt ståndpunktstagande i den här frågan.

Anf. 11 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Att Stockholmsregionen är en mycket starkt segregerad region har omvittnats tidigare i den här debatten. Det finns påtagligt stora skillnader i ekonomiska villkor mellan olika delar av länet. Inkomstnivån är en helt annan i t. ex. Danderyds kommun jämfört med Botkyrka kommun.

Detta att vi har stora skillnader i ekonomisk standard och social situation mellan människor i olika delar av regionen är ett stort problem i sig. Men det har också följdproblem, nämligen de stora skillnaderna i skattekraft. Samma skatteuttag ger olika effekt per invånare räknat i olika kommuner. När man i Danderyds kommun höjer sin skatt med 1 kr. – om det skulle hända – får man alltså ut betydligt mer per invånare än om man gör samma sak i Botkyrka. De

Onsdagen den
17 november 1982

*Skatteutjämning
i Stockholms läns
landsting*

skillnader som redan finns skärps genom att kommunerna i områden med stor andel låginkomsttagare har sämre förutsättningar att ta hand om sina invånare och ge dem service på ett rimligt sätt än vad kommuner med rika och välbeställda invånare har.

Det är detta problem som förslaget om inomregional skatteutjämning vill försöka råda bot på. Denna skatteutjämning har hittills utträttat väldigt mycket.

Moderaterna säger i sin kritik att skatteutjämning skall vara en statlig angelägenhet. Det är i och för sig riktigt i mycket stor utsträckning. Men om man drar ut konsekvenserna av den moderata tankegången – att den ojämlikhet beträffande de ekonomiska förutsättningarna som finns mellan olika kommuner i Stockholms län skulle klaras genom den vanliga skatteutjämningen – skulle den statliga skatteutjämningen tvingas till en mycket stor satsning just i det län som är det rikaste i landet.

Jag skulle vilja fråga de moderata företrädarna: Vad innebär det konkret när ni säger att de här problemen skall lösas genom den statliga skatteutjämningen? Innebär det att ni är beredda att satsa 230 milj. kr. i statliga skatteutjämningspengar på det rikaste länet i landet? Det vore bra att få besked om detta här, eftersom ni har sagt att problemen skall lösas denna väg.

De andra invändningar som man har från moderat sida är att det finns en risk för att landstinget blir en överkommun och att det blir en expansion i kommunerna.

Vad gäller den första invändningen skulle jag vilja ha ett enda belegg för att den inomregionala skatteutjämningen har styrt den kommunala verksamheten i något avseende. Eftersom ni anser att detta är ett stort problem, måste det finnas åtminstone något bevis för att så skulle vara fallet – men jag känner inte till något sådant exempel.

Det andra påståendet – att det skulle bli alltför stor expansion i kommunerna – tycker jag jävas av det faktum att den kommun som fortfarande har mest resurser per invånare i Stockholms län, i varje fall bortsett från Stockholms kommun, är Danderyds kommun, som har lägst skattesats och som gör anspråk på att bedriva moderat sparpolitik. Där satsar man fortfarande mest per invånare, helt enkelt därför att det finns resurser till det. Att anse att det är orimligt att t. ex. Botkyrka kommun i någon mån får likartade förutsättningar att ge sina invånare sådan service som Danderyds kommun ger tycker jag är ogint i överkant.

Vad som förvånar en särskilt mycket när man ser på den här frågan i ett Stockholms läns-perspektiv är det dubbla sätt som moderaterna argumenterar och arbetar på politiskt. Dels säger man nej till inomregional skatteutjämning här i riksdagen och i Stockholms läns landsting, dels sitter moderata kommunalpolitiker runt om i de kommuner som tillgodogör sig pengar genom den inomregionala skatteutjämningen och inkasserar dessa pengar i sina budgetalternativ. Jag kommer själv från en sådan kommun, nämligen Södertälje kommun, där den inomregionala skatteutjämningen motsvarar 1:70 kr. på skatten. Om den inomregionala skatteutjämningen skulle tas

bort, måste vi antingen höja skatten med 1:70 kr. eller genomföra besparingar på 47 milj. kr. i den kommunala budgeten.

Moderaterna i Södertälje har inte vid något tillfälle vare sig föreslagit en skattehöjning på 1:70 eller anvisat hur besparingar på 47 milj. kr. skulle gå till. Men eftersom moderaterna varken i Södertälje eller i andra kommuner i samma situation har anvisat hur man skulle spara om man inte hade den inomregionala skatteutjämningen, så utgår jag ifrån att den moderata politiken innebär att man vill ha skattehöjningar i storleksordningen 1:50 à 2 kr. i kommuner som Södertälje, Botkyrka, Haninge, Upplands Väsby och Norrtälje, för att ta några exempel. Det anmärkningsvärda är bara att man aldrig offentligt har redovisat de förslagen.

Anf. 12 LENNART BLOM (m) replik:

Herr talman! Ett par av de frågor som herr Granstedt har ställt skall jag svara på. Den första gällde hur moderaterna menar att de 235 milj. kr. som det nu är fråga om per år – tidigare har det rört sig om upp mot 1 miljard – skulle ha kommit dessa kommuner till godo. Givetvis genom statlig skatteutjämning. Det innebär i själva verket att det skall tas av de generella skatteutjämningsbidragen. För vår del anser vi naturligtvis att det inte skall vara kombinerat med några som helst krav på ökning av skatteutjämningspengarna från staten, snarare tvärtom. Som herr Granstedt påminner sig hade vi i vårt alternativ när det gäller den kommunala ekonomin i första omgången nämnt en generell prutning på skatteutjämningsbidragen – av rent samhällsekonomiska skäl.

I övrigt kan jag kanske begränsa mig till vad herr Granstedt senast nämnde. Han var förvånad över att kommunalpolitiker har tagit emot inomregionala skatteutjämningspengar. Detta hör liksom till den enklare advokatytren på landstingsnivå. I själva verket är det naturligtvis på det sättet att det inte finns någon som helst skyldighet att utarbeta "alternativa alternativ" för våra kommunalmän i dessa kommuner – särskilt som vi anser att de skall ha dessa pengar från staten i stället.

Anf. 13 PÅR GRANSTEDT (c) replik:

Herr talman! Jag antydde tidigare att moderaterna gärna har ett dubbelt budskap i den här frågan, och jag tycker att vad Lennart Blom sade nu illustrerar detta mycket tydligt.

Lennart Blom sade att de här kommunerna skall ha dessa pengar, och de skall komma från staten. Det innebär alltså att staten skall satsa 235 milj. kr. ytterligare i skatteutjämningsbidrag till kommuner i Stockholms län – alltså till den rikaste regionen i landet. Samtidigt påminner Lennart Blom om att detta inte får leda till ökade statliga utgifter för skatteutjämning. Tvärtom skall statens utgifter för skatteutjämning minska av samhällsekonomiska skäl. Resultatet är alltså att det är de kommuner i andra delar av landet som nu får skatteutjämningspengar som skall stå för de här slantarna. För att invånarna i höginkomstkommuner som Täby, Danderyd, Lidingö och Stockholm inte skall behöva betala denna 25-öring eller 50-öring på sin

Onsdagen den
17 november 1982

*Skatteutjämning
i Stockholms läns
landsting*

landstingsskatt som ett uttryck för solidaritet med mindre lyckligt lottade kommuner i Stockholms län, skall alltså kommuner i Norrlands inland, Filipstad – som nämndes här – och andra fattiga kommuner ute i landet avstå. Detta skulle ske dels för att moderaterna skulle kunna spara på den statliga skatteutjämningen, dels för att moderaterna skulle kunna ge 235 milj. kr. extra till kommunerna i Stockholms län.

Den inomregionala skatteutjämningen, herr talman, är en viktig solidaritetsreform i dubbel måtto. Dels innebär den att rikare kommuner i Stockholms län hjälper dem som är sämre ställda och har ekonomiska problem, dels innebär den att Stockholms län, som är den rikaste regionen i landet, i väsentlig grad löser sina egna problem självt och inte belastar ur ekonomisk synvinkel sämre lottade landsdelar. Att moderaterna inte ställer upp på en sådan solidaritetspolitik är kanske i någon mån betecknande.

Anf. 14 LENNART BLOM (m) replik:

Herr talman! Till Pär Granstedt vill jag egentligen bara säga att han tyvärr tillhör de alltför många personerna i den här salen som tror att jultomten fortfarande fungerar i samhällsekonomiska sammanhang. Så är faktiskt inte fallet. Man måste spara överallt där man kan. Det är alldeles självklart att en samlad statlig bedömning av skatteutjämningsbehoven måste ske. Vi måste med all sannolikhet göra den på en lägre nivå än vi hittills har ansett oss ha råd att göra. Det är beklagligt. Behoven är omätliga, men någonstans måste man dra gränsen. Ett motiv som för oss är avgörande är att det finns en tro att om man tar ut pengarna landstingsskattevägen skall det inte märkas. Men detta är ett led i en ökad beskattning av medborgarna, som vi under alla omständigheter vill försöka motverka. Ingenting säger att man, om man en gång har sagt ja till en permanentning i Stockholm, inte skall tillämpa denna också på sikt i landet i övrigt.

Jag vill, utan att i en replik förlänga debatten för mycket, säga att man t. o. m. kan resonera om huruvida vi skall ha så många som tar ut skatt i landet, dvs. om inte tiden är inne för att avskaffa landstingen som beskattare.

Anf. 15 PÄR GRANSTEDT (c) replik:

Herr talman! Jag tror inte på jultomten, Lennart Blom. Däremot tror jag på solidaritet mellan människor och mellan olika delar av landet.

Det är i och för sig respektabelt att göra sig till talesman för besparingar, men då tycker jag att man också skall visa besparingarnas avigsida. Det var därför jag nämnde de moderata kommunalpolitikerna i några kommuner. De talar inte om för kommuninvånarna att den moderata politiken innebär antingen stora kommunala skattehöjningar eller stora kommunala nedskärningar. Lennart Blom vill inte heller här i kammaren säga att hans politik får den följd, utan han säger att jultomten skall betala ut de 235 miljonerna. Men jultomten skall inte hämta sina presenter från Stockholms län, utan han skall ge sig till Norrland och andra fattigare delar av landet och låta kommunerna där betala ut de pengar som behövs för att skapa rimliga villkor

i relativt fattiga kommuner i Stockholms län.

Skillnaden mellan mig och Lennart Blom är tydligen inte frågan huruvida pengarna skall betalas ut, utan den gäller vem som skall stå för fiolerna. Jag tycker att det är rimligt att vi klarar detta problem inom Stockholms län, eftersom även de fattigare kommunerna i Stockholms län – jämfört med fattiga kommuner i andra delar av landet – är någorlunda väl ställda. Där har vi alltså den principiella skillnaden: Vilka är det som skall betala?

Nr 28

Onsdagen den
17 november 1982

---

*Skatteutjämning
i Stockholms läns
landsting*

Anf. 16 BENGT KINDBOM (c):

Herr talman! Jag konstaterar att vi i dag har en annan debatt än den som jag och Alf Wennerfors förde 1977, när vi fattade det första beslutet. Då gällde diskussionen hur orättvist det var att invånare i de starka och ekonomiskt rika kommunerna skulle bidra till den dåliga kommunala planeringen och de felaktiga kommunala besluten i de skattesvaga kommunerna. Det var redan då ett bevis för att man inte satte solidariteten särskilt högt.

Förhållandena i Stockholmsregionen är alldeles speciella. Vi understryker det från utskottets sida och säger att det således inte är ett avsteg från huvudprincipen att skatteutjämningen mellan kommuner i första hand skall vara en statlig uppgift.

Men kraven på exempelvis bostadsbyggande här i Stockholm har riktats mot vissa kommuner. Med detta har sedan följt utbyggnad av skolor, barnomsorg och social service. Kostnaderna för dessa nödvändiga kommunala åtaganden har hårt drabbat invånarna i resp. kommun som har fått lov att göra sådan utbyggnad. Den utbyggnaden har sedan i sin tur fallit tillbaka på något som har varit nödvändigt för hela regionen. Utskottsmajoriteten är alltså överens om att det finns anledning att fortsätta med skatteutjämningen i Stockholmsregionen, och därmed tillstyrker jag konstitutionsutskottets hemställan.

Med anledning av reservationen vill jag också ta upp några punkter.

För det första konstaterar jag att diskussionen om överkommun blir mer aktuell om man överväger län. Då kan verkligen landstingen föreskriva villkor för kommunerna som innebär att man kan tala om överkommun.

För det andra var remissutfallet, som man hänvisar till, avvisande till att genomföra det här systemet över hela landet. Det är alltså inte aktuellt i den del som gäller Stockholmsregionen.

För det tredje hänvisar reservanterna, och det gjorde också Ove Eriksson, till att de speciella problemen inom Stockholms län bör klaras genom en revision av det statliga skatteutjämningssystemet.

Nu tycker jag verkligen att moderaterna här i kammaren har avslöjat sin dubbelmoral. Lennart Blom talar om jultomten. Även om jag inte tror på jultomten i övrigt tror jag ändå att jultomten i det här fallet är bättre än Lennart Blom – majoritetens förslag innebär ju en mer rättvis fördelning över landet.

Jag vill fråga Ove Eriksson, med anledning av det han anfört i debatten, nämligen att skatteutjämningen i Stockholmsregionen bör ske inom det

Onsdagen den
17 november 1982

*Skatteutjämning
i Stockholms läns
landsting*

statliga skatteutjämningsystemet, när moderaterna föreslog en förstärkning av det kommunala skatteutjämningsystemet. Jag har en upplevelse av att moderaterna tvärtom har föreslagit neddragningar.

Jag vill vidare fråga: Hur skall revisionen ske? Lennart Blom har redovisat att det som behövs för Stockholmsregionen skall tas inom det statliga skatteutjämningsystemet. Vem kommer det att gå ut över? Jo, de skattesvaga kommunerna inte bara i Norrlands inland, som Pär Granstedt nämnde, utan även i Värmland och i Skaraborg. Är det den här lösningen Ove Eriksson vill föra ut till kommunalmännen i Värmland och Skaraborg? Då tycker jag att Ove Eriksson klart skall säga ut detta. Därmed har också moderaterna tydligt visat sina verkliga avsikter.

Anf. 17 OVE ERIKSSON (m) replik:

Herr talman! Bengt Kindbom påstår att ett långivande landsting skulle vara en överkommun i högre grad än ett bidragsgivande landsting. Jag kan inte dela den uppfattningen. Ett lån är dock ett lån, och ett bidrag kan utformas så, att det specialdestineras till vissa uppgifter. Jag tycker personligen att ett landsting som ger sådana bidrag är överkommun i betydligt större utsträckning än ett landsting som lämnar ett lån på villkor som eventuellt kan diskuteras. De villkoren är, för mig, t. ex. räntor och viss amorteringsfrihet.

Det är riktigt, som Bengt Kindbom säger, att de remissyttranden som jag hänvisade till gäller just andra delar av landet än Stockholms län. Men vi har från moderat håll påpekat att det finns risk för att en permanentning av systemet i Stockholms län kan leda till liknande system över hela landet, vilket vi tycker är olyckligt.

När det sedan gäller skatteutjämningsystemet som sådant har jag inte kompetens att i dag diskutera den frågan. Jag är ny i riksdagen. Det finns säkert väldigt många synpunkter på detta, också från moderat håll, och Lennart Blom har talat om nödvändigheten av att hålla nere alla offentliga utgifter – också skatteutjämningsbidragen. Men det finns regler i det systemet som kan diskuteras. Vi har en speciell del i skatteutjämningsystemet som avser extra skatteutjämningsbidrag, och det är väl dessa som kan komma i fråga när det gäller de särskilda förhållanden som råder i vissa kommuner, kanske också i Stockholmsregionen. Om staten genom sina propåer har styrt viss verksamhet är det också statens uppgift att sanera och städa upp efter sig.

Anf. 18 BENGT KINDBOM (c) replik:

Herr talman! Visst är det skillnad mellan lån och generellt verkande skatteutjämningsbidrag. När det gäller lån kan man på ett helt annat sätt föreskriva villkoren. Och ett sådant villkor är återbetalningen.

I den andra delen tycker jag inte att det är fråga om kompetens utan om vilja, vad man har för ideologisk grund att stå på. Ove Eriksson hänvisar, i ett försök att komma ifrån det hela, till det särskilda skatteutjämningsbidraget. Men även det bidraget är synnerligen viktigt för de kommuner ute i landet

som har problem när det gäller att svara för den service de skall ge kommuninvånarna. Det blir precis samma förhållande. Tar man bort detta blir resultatet detsamma som om man rör skatteutjämningsystemet i övrigt. Vilket bidrag ni än tar – samtidigt som ni vill dra ned det totala skatteutjämningsbidraget – kommer det att gå ut över de skattesvaga kommunerna runt om i vårt land. Jag har bara exemplifierat detta med våra resp. hemlän, där vi känner problemen väl.

Anf. 19 TOMMY FRANZÉN (vpk):

Herr talman! När frågan om inomregional skatteutjämning var uppe till behandling i riksdagen 1977 var vänsterpartiet kommunisterna motståndare till förslaget. Vi ansåg att en inomregional skatteutjämning skulle vara otillräcklig – den kan inte jämna ut de väsentliga skillnader som finns mellan kommunerna inom det här länet, och den kan framför allt inte tjäna till att jämna ut de stora skillnader som råder mellan kommuner i olika delar av landet. På den punkten kvarstår vår kritik mot systemet med inomregional skatteutjämning.

Vi hade, och har fortfarande, som alternativ – det behandlas i annat sammanhang – ett förslag om en progressiv statskommunal enhetsskatt. En sådan beskattning skulle definitivt göra slut på den ekonomiska ojämlikhet som råder mellan kommuner i landet.

När moderaterna nu hänvisar till den statliga skatteutjämnningen visar det bara att man inte har begrepp om att det med nuvarande regler för och nuvarande utformning av statlig skatteutjämning inte går att komma till rätta med de stora ojämlikheterna. Det visar bl. a. det faktum att vi har kommunala skatteutdebiteringar som skiljer sig åt med 7–8 kr. mellan olika kommuner i landet – den "moderata" kommunen Danderyd har den lägsta kommunala utdebiteringen.

Men även den inomregionala skatteutjämnningen har visat sig vara otillräcklig. Det finns fortfarande skillnader i utdebiteringen på 5–6 kr. mellan kommuner i Stockholms län. Vi från vänsterpartiet kommunisterna menar därför att en statskommunal enhetsskatt är det enda som kan lösa problemen.

Att vi i det här sammanhanget ändå stöder föreliggande förslag beror på att vi anser att den inomregionala skatteutjämnningen trots allt är bättre, tills vi kan genomföra en större utjämning mellan kommunerna i landet. Vi har också ställt oss bakom förslaget i det betänkande som föreligger, och det har vi gjort med utgångspunkt i att utskottet också framhåller att huvudprincipen måste vara att skatteutjämning mellan kommuner i första hand är en statlig angelägenhet. Därför avser vi också att biträda förslaget om en permanentning av denna inomregionala skatteutjämning till dess att vi via en statlig skatteutjämning med ett nytt system kan komma till rätta med den ojämlikhet som råder mellan landets kommuner, oavsett om de ligger inom eller utanför Stockholms län.

Slutligen kan jag inte låta bli att göra en kort betraktelse över Lennart Bloms inledningsanförande. Han ondgjorde sig över Stockholms läns

*Skatteutjämning
i Stockholms läns
landsting*

landstingspolitiker, som hade svårt att finna ändamål att ösa ut de landstingskommunalpengarna på. Det måste väl ändå vara en inomborgerlig angelägenhet, eftersom borgerligheten styr Stockholms läns landsting under många år!

Anf. 20 BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Den bärande tanken bakom den inomregionala skatteutjämningen i Stockholms läns landsting är ju solidariteten mellan invånarna och kommunerna i landstinget. Det har här också understrukits att den inomregionala skatteutjämningen är ett komplement till den statliga skatteutjämningen, och det tror jag är viktigt att framhålla. Den solidaritetstanke som ligger bakom både den statliga och den inomregionala skatteutjämningen har kritiserats från moderat håll. Denna kritik har inte bara riktat sig mot solidaritetstankens princip, utan den har också konkret kommit till uttryck i att moderaterna har blandat in mer interna förhållanden i Stockholms läns landsting och haft synpunkter på hur verkligheten där har utformats under de senaste åren.

Lennart Blom kritiserar Stockholms läns landsting och säger att man där har en lyxkonsumtion, att man strör ut pengar på ändamål som inte är särskilt angelägna. Det är ett ganska märkligt uttalande. Jag skulle vilja erinra Lennart Blom och andra moderater om att den borgerliga majoritet som har styrt Stockholms läns landsting under 1970-talet har höjt landstingsskatten med 50 % under denna tioårsperiod. Jag har utgått från att det har varit angelägna behov och inte en lyxkonsumtion som har motiverat en så kraftig skattehöjning som den moderaterna har tagit ansvaret för under 1970-talet i Stockholms läns landsting.

Den kritik som nu riktas mot den inomregionala skatteutjämningen är därför ingenting annat än en kritik av solidariteten mellan människor i vårt land. Både i landet som helhet och i Stockholms läns landsting finns det mycket stora skillnader mellan kommuner och invånare. Skulle man följa de moderata propäerna och i stället välja vägen att ett landsting ger olika kommuner lån, innebär det att man ställer villkor för lånen och preciserar för vilka ändamål medlen skall användas. Man lägger en mycket stor börda på fattiga kommuner, som nu kan få hjälp via både staten och landstingen. Därför måste det moderata förslaget definitivt avvisas.

Möjligheten att låta ett enskilt landsting, i detta fall Stockholms läns landsting, komplettera den statliga skatteutjämningen bygger på en solidaritetstanke som är mycket viktig och som måste upprätthållas, så länge det finns stora skillnader mellan olika kommuner och invånare i ett landsting. Det kan visserligen sägas att man under senare år har fått ett allt kärvare läge även i de kommuner som tidigare har betraktats som rika kommuner i det här landstinget, men fortfarande är klyftan ganska stor och fortfarande behövs det någon form av inomregional skatteutjämning.

Jag vill, herr talman, yrka bifall till utskottets hemställan.

I detta anförande instämde Margareta Palmqvist, Anita Johansson, Aina Westin och Monica Andersson (alla s).

Nr 28

Onsdagen den
17 november 1982

*Skatteutjämning
i Stockholms läns
landsting*

Anf. 21 KARL BOO (c):

Herr talman! Bara ett par noteringar.

Efter den mycket utförliga debatt som har varit är det kanske viktigt att belysa hur svårt det är att över det statliga skatteutjämningsystemet nå de svaga kommunerna i Stockholms läns landstingsområde. Skulle man enligt de principer vi nu bygger upp skatteutjämningen på, dvs. bebyggelsestruktur, geografisk belägenhet och åldersfaktorn, ytterligare kunna nå kommunerna på den trappa från 103 till 136 % av medelskatekraften skulle det behövas oerhört stora nya belopp utöver de drygt 10 miljarder kronor som nu går över skatteutjämningen. När Lennart Blom och andra framför den vägen som framkomlig är de därför inte realister. De beskriver en verklighet som de aldrig kan åstadkomma genom det statliga skatteutjämningsystemet och de uppbyggnadsprinciper som vi nu har.

Vi skall ändå komma ihåg att om staten garanterar 103 % i botten ligger Stockholmsområdet generellt 25 % över dessa 103 %. Det är ett bevis för hur ojämn skattekraften är i det här landet och hur viktigt det är att vidareutveckla den statliga skatteutjämningen, men det visar också att man inte kan nå kommunerna i Stockholms län över det systemet.

Det är värt att notera detta. Och därför är det nödvändigt att kräva besked från moderaterna om hur de tänker forma ett statligt skatteutjämningsystem för att lösa dessa problem.

Jag vill än en gång säga att det här är ett stort och viktigt område att vandra vidare på, och det gäller att utjämna förutsättningarna för kommunernas verksamhet i landet. För att verkligen nå långt krävs stora ekonomiska åtaganden.

Låt mig göra ytterligare en kommentar. Det är väl ändå motsägelsefullt av Lennart Blom att säga att Stockholms läns landsting åtar sig nya uppgifter och därför inte bör få förutsättningar att hjälpa kommuner i länet samt därmed bidra till att åstadkomma regional skatteutjämning. Det är väl bättre att ge pengar till kommunerna så att dessa kan åta sig olika uppgifter. På så sätt slipper man den våldsamma "expansion" som Lennart Blom anser att Stockholms läns landsting har bedrivit sedan många år. Den bedömningen får självfallet stå för hans räkning.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Anf. 22 LENNART BLOM (m):

Herr talman! Karl Boo och jag har som kommunala förtroendemän i Kommunförbundet ofta haft olika meningar. Den synpunkt som han här för fram har han ofta fört fram. Jag kan i sak konstatera att det, om man behåller det nuvarande skatteutjämningsystemet, blir tal om betydande ökningarna innan dessa Stockholmskommuner kommer i fråga för skatteutjämningsbidrag. Vår uppfattning är att hela skatteutjämningsystemet som sådant bör ses över.

När Karl Boo säger att de kommuner vi nu talar om har en så hög skattekraft jämfört med kommunerna i landet i övrigt att de inte får någonting, så betyder det uppenbarligen att de inte har hushållat som de borde ha gjort. Vår ståndpunkt är att man genom att ge dem ytterligare medel strängt taget bidrar till en expansion av den offentliga sektorn som eljest kan undvikas.

Det har i debatten sagts att dessa kommuner tydligen behöver 235 milj. kr. Ja, de kanske behöver 1 miljard 235 milj. kr., men det kan de dess värre inte få. Följaktligen, menar vi, måste det i systemet byggas in olika spärrar som gör att den kommunala expansionen i Storstockholmsområdet hävs.

Om jag förstod Karl Boo rätt menade han att det är bättre att landstinget på detta sätt slussar pengar vidare än att man använder dem själv. Det är inte det enda alternativet. Alternativet för Stockholms läns landsting är faktiskt att sänka skatten om utgifterna sjunker.

Anf. 23 KARL BOO (c):

Herr talman! Jag skall fresta herr talmannens tålmod en minut till och säga till herr Blom att det skall bli intressant att ta del av det förslag till reviderat skatteutjämningsystem som moderaterna så småningom kommer med. Vad jag hittills känner till är att man vill pruta 1 % eller något mer. Det får, som Bengt Kindbom och andra har sagt, en förödande verkan för fattiga kommuner ute i landet.

Jag skall inte förlänga debatten ytterligare, men det kommer säkerligen med anledning av den ett förslag från moderaterna. Då får vi också ett bättre underlag för en diskussion, och det ger oss anledning att återkomma.

Anf. 24 LENNART BLOM (m):

Herr talman! Om även jag får fresta talmannens tålmod, så vill jag begränsa mig till att konstatera att det finns bara ett sätt att få kommunalmän att spara, och det är att se till att de inte får några pengar. Därför skall kommunal skatteutjämning minskas och kommunalt skattestopp införas.

Överläggningen var härmed avslutad.

Utskottets hemställan bifölls med 233 röster mot 77 för reservationen av Anders Björck m. fl.

7 § Föredrogs

Socialutskottets betänkande

1982/83:1 Vissa biverkningar av tandlagingsmaterial, m. m.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs socialutskottets betänkande 1982/83:2 om arbetsmiljörisker till följd av djurhållning.

Anf. 25 KURT OVE JOHANSSON (s):

Herr talman! Vi har tidigare i denna kammare diskuterat hundhållningen i landet och vissa miljöaspekter i anslutning till denna. Det är dock, såvitt jag kunnat finna, första gången som frågan om djurhållningen och dess konsekvenser för arbetsmiljön aktualiserats i en riksdagsmotion.

Motionen har rönt ganska stor uppmärksamhet i massmedia. Och det finns de som uppfattat motionärerna som fientligt inställda till djurhållning. Jag vill därför med skärpa framhålla att det i så fall rör sig om beklagliga missförstånd. En genomläsning av vår motion visar att det är precis tvärtom. Där slås fast att det måste anses som positivt att hålla sällskaps- och nyttodjur.

Det är en allmän uppfattning att sällskapsdjuren har stor betydelse för många människors sociala och själsliga välbefinnande. Vi motionärer delar denna uppfattning. Man kan faktiskt också på goda grunder anta att sällskapsdjuren, som vi här talar om, bidrar till att hålla både social- och sjukvårdskostnaderna nere.

Men djurhållningen har också avigsidor i form av olägenheter och risker, som måste granskas, värderas och minimeras. En del av dem är av medicinsk natur: trafik- och bettskador, allergi samt infektions- och masksjukdomar. I föreliggande motion har vi påtalat vissa arbetsmiljökrav som djurhållningen påkallar och pekat på det ansvar som måste åvila djurhållaren för att djurföreningarna elimineras.

Många har betraktat frågan om djurhållningen och diskussionen om hundföreningarna som ett pikant inslag i den allmänna miljödebatten. Man har helt enkelt inte förstätt den viktiga del av debatten som gällt arbetsmiljön och de risker som djurföreningar utsätter många arbetstagare för.

Stora medlemsgrupper inom Kommunalarbetareförbundet och Fastighetsanställdas förbund kommer dagligen i direkt kontakt med de ökande föreningarna. Det gäller parkarbetare, anläggningsarbetare, renhållningsarbetare, fastighetsskötare och många andra grupper.

Dessa grupper av arbetstagare har – tyvärr, bör man kanske tillägga – hittills själva, oftast inför döva öron, fått påtala de risker i arbetsmiljön som djurhållningen medfört. Det är därför så mycket mera glädjande att de nu får ett starkt stöd för en bättre arbetsmiljö i ett enhälligt betänkande från socialutskottet.

Vi har i vår motion nämnt toxocaran som ett speciellt problem. Undersökningar gjorda bl. a. i Sverige har fastställt att toxocara canis i stor utsträckning förekommer i katters och hundars avföring. Sjukdomen har hittills varit så gott som okänd, vilket måhända förklarar att uppmärksam-

*Arbetsmiljörisker
till följd av djur-
hållning*

Onsdagen den
17 november 1982

*Arbetsmiljörisker
till följd av djur-
hållning*

heten på den varit mycket ringa med förmodligen därav följande läg diagnostiseringsfrekvens.

Ett annat problem med toxocaran anses vara livskraften hos parasitens ägg. De antas kunna fortleva upp till ett decennium i fuktig jord, vilket kan få till följd att smittoriskerna ständigt ackumuleras. Larvsjukdomen toxocaros är känd hos människan sedan 1952. Det första fallet i Sverige och Skandinavien beskrevs i Läkartidningen 1979 och var en arbetssjukdom.

Mycket tyder på att forskarna nu alltmer börjar få upp ögonen för toxocaran. Ett tecken härpå är att Nordiska föreningen för parasitologi, bl. a. till följd av föreliggande motion, i augusti nästa år anordnar ett särskilt symposium för att diskutera toxocaraproblemet. Ett par hundra veterinärer, läkare och naturvetenskapligt orienterade parasitologer väntas delta i mötet. Förhoppningsvis kan det bidra till att också väcka en del myndigheter i landet till ett aktivt agerande.

Jag vill till sist, herr talman, ge utskottet en eloge för den seriösa behandling som denna fråga har fått i betänkandet. Det är bra skrivningar som utskottet har gjort. Jag har särskilt fäst mig vid utskottets uttalande om att åtgärder behövs för att förebygga de olägenheter som berörts i motionen och att utskottet anser det naturligt att ordningsstadgutredningen överväger frågan om en skärpt författningsreglering. Därmed har motionens och motionärernas syfte tillgodosetts.

Anf. 26 KJELL NILSSON (s):

Herr talman! Motionärernas talesman har här uttryckt sin stora belåtenhet med utskottets behandling av denna fråga. Han har t. o. m. varit så snäll att han givit utskottet en eloge för dess behandling. Jag kan därför, herr talman, inskränka mig till att yrka bifall till utskottets hemställan.

Anf. 27 SIGVARD PERSSON (c):

Herr talman! De problem och olägenheter som påtalats i motion 1981/82:1300 har väl knappast någon av kammarens ledamöter kunnat undgå att komma i kontakt med. Olägenheterna med hundföreningar har otaliga gånger påtalats i tidningsinsändare samt i interpellationer och motioner i de kommunala församlingarna. Inte minst de lokala hälsovårdsnämnderna har fått arbeta mycket med dessa frågor.

Ingen kan väl undgå att reagera mot de missförhållanden som obestriddligen råder på detta område. Inte minst på vårsidan, när snön smälter, kan vi se avskräckande exempel. Det som gömmts i snö längs gångstråk, på lekplatser och på gräsytor kommer upp i tö.

Jag vill liksom Kurt Ove Johansson understryka att det stora flertalet hundägare sköter sina hundar i här aktuellt avseende på ett snyggt och riktigt sätt. De som inte gör det bör ta allmänhetens, myndigheternas och de ansvariga politikernas reaktioner på allvar.

Även om utskottets betänkande utmynnar i ett avstyrkande av motionen, är det med tillfredsställelse som jag såsom medmotionär noterar utskottets positiva skrivning. Det är riktigt som utskottet påpekar att dessa frågor i

första hand brukar regleras i den lokala ordningsstadgan. Många positiva åtgärder mot här påtalade missförhållanden har under senare år vidtagits på det lokala planet i form av upplysning till hundägarna, ordnande av rastplatser och uppsamling av hundträck.

Det vore bra om vi kunde lösa problemen på denna väg. Lyckas inte detta, är det, som utskottet anför, naturligt att överväga frågan om skärpt författningsreglering i detta sammanhang och att ordningsstadgeutredningen i sitt fortsatta arbete uppmärksammar frågan och överväger författningsändringar.

---

*Integration av
data- och biotek-
nik*

Överläggningen var härmed avslutad.

Utskottets hemställan bifölles.

9 § Integration av data- och bioteknik

Föredrogs socialutskottets betänkande 1982/83:3 om integration av data- och bioteknik.

Anf. 28 BENGT KINDBOM (c):

Herr talman! Jag har tidigare motionerat om utredning av de etiska, humanitära och sociala frågor som rör hybrid-DNA-forskningen och tekniken. Detta har också lett till att utredningsarbetet har fått ett vidgat verksamhetsfält i förhållande till regeringens första intentioner.

Utvecklingen går emellertid snabbt. Jag har uppmärksammat den utveckling som nu pågår, nämligen integreringen av biotekniken och datatekniken, och menar att vi från samhällets sida måste följa utvecklingen och sätta de gränser som måste sättas från etiska, humanitära och sociala utgångspunkter.

Utskottet har vid behandlingen av vår motion sagt sig dela min och mina medmotionärers uppfattning, att det är viktigt att samhället följer dessa frågor och har en handlingsberedskap. Det finns emellertid, som jag ser det, en icke fullföljd ambition i utskottet, nämligen när man säger att utskottet inte nu vill lägga en så omfattande tilläggsuppgift på kommittén, för att inte riskera att den inte blir klar med sitt utredningsarbete som planerat. Utskottet har alltså klart erkänt att detta är en stor och omfattande uppgift.

"Frågan om konsekvenserna av att integrera data- och bioteknik bör därför övervägas i annan ordning", säger utskottet. För mig som motionär hade det varit tacksamt om utskottet då också hade gett till känna på vilket sätt detta övervägande bör ske. Nu har utskottet inte gjort det, och jag har med dessa ord bara velat peka på att jag helst hade sett att utskottet dragit konsekvenserna av de ställningstaganden man har gjort och kommit med förslag om ett fortsatt utredningsarbete. Det har man inte gjort, och jag avstår, herr talman, från yrkande mot ett enhälligt utskott. Men i kommande

motioner, som jag tror det finns anledning att väcka i detta ärende, kommer jag att beakta vad utskottet har skrivit.

Överläggningen var härmed avslutad.

Utskottets hemställan bifölls.

10 § Utredning av vissa semesterfrågor

Föredrogs socialutskottets betänkande 1982/83:4 om utredning av vissa semesterfrågor.

Anf. 29 INGEMAR ELIASSON (fp):

Herr talman! Under 1970-talet fattades ett stort antal beslut om nya och reformerade lagar på arbetslivets område. Det utvecklades en nära nog etablerad ordning att omedelbart tillsätta en ny utredning som fick i uppgift att följa upp och utvärdera de nya eller de reformerade lagarna. Orsakerna till denna ordning har varit flera. Det har ofta handlat om en ramlagstiftning, som skulle följas upp av kollektivavtal. Det fanns också skäl från lagstiftarens sida att pröva huruvida dessa avtal följde de riktlinjer och den anda som lagen angav. Det fanns åtskilliga nya grepp i den lagstiftning som arbetades fram. En del av de förslag som togs här i riksdagen hade dessutom tillkommit i stor hast, vilket också var ett skäl för att följa upp frågan i en ny utredning.

Dessa skäl förelåg också beträffande den nya semesterlagen. Det var en stor, viktig och dyr reform, som hade förberetts av den förra socialdemokratiska regeringen och som färdigställdes av den första trepartiregeringen. Den kunde antas i enighet här i riksdagen.

Det fanns ett par viktiga skäl till fortsatt utredning. Det ena var kravet på förenkling. Det gällde ju en stor och komplicerad lagstiftning, och det fanns många önskemål om att frågan huruvida förenklingar kunde ske skulle prövas. Det fanns också önskemål om ytterligare förmåner för olika grupper och för olika delar av arbetstiden.

Man kan säga att förenklingskravet hade sin grund i konflikten mellan rättvisa och enkelhet och att semesterlagen i det valet tillgodoser rättvisekravet. Semesterersättningen är densamma för alla arbetstagare. Den semestergrundande arbetstiden utvidgades, och en ökad rättvisa uppkom därigenom mellan olika arbetstagargrupper. Man fick emellertid samtidigt en för både arbetsgivare och anställda krånglig lagstiftning, som behövde förenklas i vissa stycken, och det var ett skäl till att reformen skulle följas upp genom en ny utredning.

Den andra uppgiften för utredningen var att pröva vidgningar av förmåner för olika grupper på arbetsmarknaden. Ett av önskemålen var att arbetstägaren skulle kunna ta med sig den sparade semestertiden till ny arbetsgivare. En nyhet i den nya semesterlagen var nämligen att man kunde spara den femte semesterveckan för att få en längre sammanhängande ledighet, dock

endast så länge som man var kvar hos samma arbetsgivare. För att göra det möjligt för arbetstagaren att ta med sig denna intjänade rättighet skulle prövas en ordning med en fond som utjämnar kostnaderna mellan olika arbetsgivare. Från socialdemokratiskt håll fördes också fram tanken på vad som kallades en stor fond, som skulle administrera den intjänade semesterersättningen och sedan betala ut denna i takt med att semester tas ut.

Utredningen körde emellertid fast i sitt arbete. Den arbetade tre till fyra år utan att lägga fram något betänkande, och skälet härtill var i huvudsak att man inte kunde bli överens om i vilken ordning man skulle lösa de arbetsuppgifter som hade förelagts utredningen. Under tiden hade en utveckling ägt rum. Avtal hade träffats på arbetsmarknaden vilka hade löst delar av utredningens arbetsuppgifter. Tillämpningen inom olika branscher hade medfört att krångligheterna i lagen rättats till och gjort denna lättare att hantera.

Det andra skälet kvarstår självfallet, men i det avseendet gäller ju att samhällsekonomin har försämrats. Den dåvarande regeringen konstaterade att det inte längre fanns anledning att låta arbetet fortsätta i en utredning vars uppgifter så i grunden hade förändrats och som dessutom hade visat sig oförmögen att lösa sina uppgifter.

Nu vidhåller emellertid socialdemokraterna i socialutskottet att utredningen skall fortsätta sitt arbete, med oförändrade direktiv. Man kan fråga vad som är anledningen till detta. Skälet att åstadkomma förenklingar föreligger knappast längre och var inte heller från socialdemokraternas sida något avgörande skäl för utredningens tillkomst. Önskemålen om nya reformer kan man naturligtvis fortfarande ha sympati för. Den socialdemokratiska regeringen har dock vid flera tillfällen konstaterat att det inte finns utrymme för några nya reformer. I den proposition nr 55 som nyligen har förelagts riksdagen säger föredragande statsrådet: "Det finns nu inte utrymme för nya kostnadskrävande reformer på det sociala området." Också det skälet kan därför sägas ha försvunnit.

Återstår då möjligen skälet att pröva en s. k. stor fond, dvs. att alla arbetsgivare skulle betala in semesterersättningen till en fond, som skulle administrera dessa intjänade pengar för att sedan betala ut dem. Då måste man ju fråga om det inte finns någon ände, hur många fonder med samhälleligt inflytande som socialdemokraterna vill inrätta, fonder vilkas uppgift det är att överta medel från företagen för att öka kontrollen över företagen.

Om det är detta som är det kvarstående skälet, måste i alla fall direktiven skrivas om, och utredningen kan därför inte fortsätta med oförändrade direktiv, som ju majoriteten i utskottet menar att den skall göra.

Herr talman! Jag kan därför inte se några skäl till att riksdagen nu skall hemställa att utredningen skall återuppta sitt arbete. De skäl som förelåg har undanröjts. I någon begränsad mening kan det väl finnas anledning att titta på semesterlagen, men dessa möjligheter har ju regeringen ändå. Den kan tillsätta en kommitté för det ändamålet när den vill. Riksdagen har enligt min

mening inte något skäl att nu hemställa om en utredning med de direktiv som den förra semesterlagsutredningen hade.

Herr talman! Jag vill därför yrka bifall till reservationen vid socialutskottets betänkande nr 4.

Anf. 30 JOHN JOHNSON (s):

Herr talman! Som framgår av socialutskottets betänkande 1982/83:4 har ett enigt utskott och en enig riksdag 1977 beslutat att vissa frågor rörande semesterlagen skulle utredas. Ingemar Eliasson har på ett utomordentligt sätt redogjort för varför vi skulle ha en fortsatt utredning.

En kommitté tillsattes hösten 1977 med direktiv som i stort överensstämde med riksdagens beslut. Trots detta riksdagens beslut, beslöt den dåvarande borgerliga regeringen, med herr Eliasson som arbetsmarknadsminister, 1981 att nedlägga det pågående utredningsarbetet med motiveringen att det ej fanns utrymme för några kostnadskrävande reformer inom överskådlig tid. Detta var, herr talman, att nonchalera riksdagens beslut med begäran om utredning.

Herr Eliasson säger att utredningen körde fast. Det var väl inte rätt. Utredningen hade det problemet att majoriteten i utredningen ville fullfölja utredningsarbetet enligt direktiven, men Svenska arbetsgivareföreningen, och tydligen även regeringen, hade en annan uppfattning. Därför fann man en anledning att lösa upp kommittén.

Reservanterna pekar på att det under överskådlig tid ej kommer att finnas samhällsekonomiskt utrymme för reformer på semesterrettens område. De ekonomiska förutsättningarna har ju reservanterna själva aktivt medverkat till att försämra. Men det torde ankomma på regering och riksdag att sedan utredningsuppdraget fullgjorts bedöma detta.

Som framgår av utskottetsbetänkandet har nedläggningen av kommittén rubbat förutsättningarna för riksdagsbeslutet då semesterlagen antogs. För det kan väl ej vara så, att den borgerliga regeringen ansåg sig ha rätt att överpröva och underkänna riksdagsbeslutet?

Med det anförda, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets hemställan i betänkandet 1982/83:4.

Anf. 31 INGEMAR ELIASSON (fp):

Herr talman! Vi underkänner naturligtvis inte det beslut som riksdagen fattade när riksdagen införde den nya semesterlagen. Vad vi har konstaterat är att det under överskådlig tid inte finns samhällsekonomiskt utrymme för att ytterligare utvidga semesterlöneförmånerna i den utsträckning som utredningen hade till uppgift att pröva. Skälet härtill är alltså, som John Johnson också upppepar, att samhällsekonomin under den aktuella tiden har försämrats.

Även den nya socialdemokratiska regeringen har den åsikten att det under överskådlig tid inte finns utrymme för nya reformer på det sociala området. Man kan då undra vilken uppgift utredningen skall ha. Det finns väl inget egenvärde, John Johnson, i att ha en arbetande utredning, vars förslag man

anser sig inte ha råd att genomföra. Då är det bättre att stoppa det arbetet medan tid är. Det kostar faktiskt också pengar att utreda!

Därför vill jag fråga John Johnsson: Vad är det som gäller nu? Är det den mening som socialdemokraterna har gett uttryck för i utskottet – att sociala reformer kan det beslutas om under den närmaste tiden –, eller är det den socialdemokratiska regeringens åsikt att det nu inte finns utrymme för nya sociala reformer?

Nr 28

Onsdagen den
17 november 1982

---

*Utredning av vissa
semesterfrågor*

Anf. 32 JOHN JOHNSSON (s):

Herr talman! Ingemar Eliasson pekar på att det inte finns något ekonomiskt utrymme. Men han har ju själv medverkat – det har jag tidigare framhållit – till att det är så dåligt som det är. Det ankommer väl i första hand på en utredning att ta reda på vilka åtgärder som behöver vidtas, om de är kostnadskrävande eller om en del frågor kan lösas praktiskt, utan höga kostnader.

När utredningen är klar med sitt förslag ankommer det på regeringen att efter remissförfarandet göra en bedömning. Om det finns ekonomiskt utrymme, lägger regeringen fram en proposition. Det trodde jag att Ingemar Eliasson var på det klara med. Detta är ju den hantering som gäller.

På frågan om det finns utrymme för sociala reformer vill jag således svara att det är en sak som regeringen bör bedöma när utredningen har presenterat sitt förslag och remissbehandlingen är klar.

Anf. 33 INGEMAR ELIASSON (fp):

Herr talman! Om en utredning skall arbeta måste den ha direktiv av vilka uppgiften framgår. De grundas på vissa värderingar.

Den aktuella utredningen hade två uppgifter: dels att söka finna förenklingar i gällande lagstiftning – det kan man säga att de nu gällande avtalen i huvudsak har klarat av –, dels att flytta fram förmånerna ytterligare. John Johnsson säger att man så småningom får se om det finns något utrymme för de här förslagen eller om det över huvud taget kostar något extra.

Jag skulle då vilja fråga: Vilka ytterligare semesterlönegrundande förmåner kan införas som inte tar något samhällsekonomiskt utrymme i anspråk? Om sådana finns, skall jag också gärna medverka till att beslut fattas i riksdagen. Men de uppgifter som är inskrivna i direktiven och som majoriteten yrkar bifall till tar naturligtvis ett samhällsekonomiskt utrymme i anspråk. Den socialdemokratiska regeringen har konstaterat att ett sådant utrymme inte finns under överskådlig tid. Därför är det en gåta för mig att en utredning skall fortsätta att arbeta, vars direktiv har blivit förbisprungna av utvecklingen.

Onsdagen den
17 november 1982

*Avdrags- och
uppgiftsskyldighet
beträffande grå
arbetskraft, m. m.*

Anf. 34 JOHN JOHNSSON (s):

Herr talman! Om Ingemar Eliasson hade läst direktiven ingående, skulle han ha varit klar över att de frågor han ställt får man svar på när utredningen är klar.

Överläggningen var härmed avslutad.

Utskottets hemställan bifölls med 167 röster mot 143 för reservationen av Ingemar Eliasson m. fl.

11 § Föredrogs

Utbildningsutskottets betänkande

1982/83:1 Yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan i vissa kommuner (prop. 1982/83:12)

Utskottets hemställan bifölls.

12 § *Avdrags- och uppgiftsskyldighet beträffande grå arbetskraft, m. m.*

Föredrogs skatteutskottets betänkande 1982/83:5 om avdrags- och uppgiftsskyldighet beträffande vissa uppdragsersättningar m. m. (prop. 1982/83:11).

Anf. 35 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! På grund av vårt utomordentligt höga skattetryck – vi är världsmästare därvidlag – har skatteundandragandet ständigt ökat och också funnit nya former. Hur stora de sammanlagda beloppen är som undandras från skatt låter sig svårligen beräknas – det kan röra sig om 10, 20 eller kanske 30 miljarder kronor årligen.

Det är mycket beklagligt att behöva konstatera att den ström av nya skatter jämte slopandet av tidigare genomförda skattelindringar som regeringen nu aviserar direkt motverkar syftet att minska skatteundandragandet. I nya skatters släptåg följer dessutom ofelbart krav på ökad kontroll och mer byråkrati.

För en omfattande del av skatteundandragandet svarar den grå arbetskraften, där ersättning för utfört arbetet inte tas upp till beskattning och några sociala avgifter inte heller betalas in. En inte ringa del härav faller på bostadsområdet. Utan att på något vis försvara skatteundandragandet kan man ändå fråga sig hur underhållet på vårt bostadsbestånd sett ut om den grå marknaden inte funnits. För många fastighetsägare hade nämligen alternativet, på grund av skyhöga kostnader för lejd arbetskraft, säkerligen varit att det inte blivit någon reparation alls. Realvärden hade förstörts och många sysselsättningsstillfällen försvunnit. En nog så talande bild av ett orimligt skatte- och avgiftssystem.

Skatteutskottet har naturligtvis varit enigt om att försöka motverka skatteunddragandet i dess olika former, och en hel del åtgärder har tidigare genomförts på detta område. Ett ytterligare steg i den riktningen är propositionen om avdrags- och uppgiftsskyldighet för vissa uppdragsersättningar. Särskilda bestämmelser föreslås när uppdraget gäller arbete utfört på småhus med en omfattande uppgiftsskyldighet för småhusägaren som följd.

Efter bl. a. ett moderat förslag har riksdagen tidigare beslutat att uppdra åt regeringen att utreda frågan om rätt till avdrag för reparationer på schablontaxerade småhus. Införs en sådan ordning skulle man ganska enkelt komma till rätta med den omfattande grå arbetskraften som sysslar med sådana reparationsarbeten. För småhusägaren skulle det självfallet vara mycket angeläget att skaffa kvitto på det arbete som utförs på hans eller hennes fastighet för att få underlag för ett avdragsyrkande. Enligt vår uppfattning skulle en sådan reform vara både betydligt effektivare och mer sympatisk än den föreslagna uppgiftsskyldigheten med namn, adress och personnummer m. m. på envar hantverkare som utfört arbete för mer än 500 kr. Hur många krav från uppdragstagarens sida kommer det inte att bli om att något uppgiftslämnande likväl inte skall ske?

I väntan på att regeringen effektuerar riksdagens begäran om en utredning om rätt till avdrag för reparationer är vi likväl beredda att godta förslaget om uppgiftsskyldighet för småhusägare med reservation för en del mindre välbetänkta delar.

Vi tycker således inte att det är rimligt att den som missat att lämna uppgift om vem som utfört ett arbete på ens fastighet eller missat att lämna försäkran att någon ersättning inte betalats ut, skall behöva betala en straffavgift om 100 kr.

Vi tycker inte heller att det är motiverat att den som lämnat en oriktig uppgift eller felaktig försäkran skall kunna bli betalningsskyldig för uppdragstagarens skatt upp till ett belopp som motsvarar 50 % av den oredovisade ersättningen. Vi tycker alltså att ett övervältrande av en persons skatteskuld på en annan är principiellt felaktigt.

En tredje invändning mot propositionen är den beloppsgräns, 500 kr., som föreslås gälla för uppdragsgivarens anmälan i sin självdeklaration om en uppdragstagares namn m. m.

I 37 § taxeringslagen stadgas att kontrolluppgift till ledning för inkomsttaxering skall lämnas om en arbetstagares sammanlagda inkomst på annan fastighet än jordbruksfastighet uppgår till 300 kr. eller mer för helt år. Vi tycker att det är ologiskt och krångligt och svårförståeligt att det nu, om propositionen vinner riksdagens bifall, skall finnas två olika gränser för en småhusägares uppgiftslämnande, 300 resp. 500 kr.

I två särskilda yttranden har vi moderater velat fästa kammarens uppmärksamhet på ett par andra företeelser.

Hösten 1980 antog riksdagen den ur integritetssynpunkt tvivelaktiga generalklausulen mot skatteflykt. Den blev emellertid tidsbegränsad och skall efter periodens utgång 1985 utvärderas ur rättssäkerhetssynpunkt.

*Avdrags- och
uppgiftsskyldighet
beträffande grå
arbetskraft, m. m.*

Det är nu angeläget att någon skärpning i lagstiftningen inte sker innan perioden löpt ut och en utvärdering skett, detta sagt därför att motionskrav om en skärpning rests från socialdemokratiskt och kommunistiskt håll.

I det andra särskilda yttrandet har vi noterat att det i en centermotion föreslås att man bör undersöka om inte skattekontrollen kan förbättras om privatpersoner i ökad utsträckning får göra skatteavdrag för vissa utgifter och därigenom får ett påtagligt intresse att redovisa utförda arbeten. Detta är just vad riksdagen begärt en utredning om när det gäller villabeskattningen, som jag tidigare redogjort för.

Vi vill nu fästa uppmärksamheten på att samma problem i hög grad också berör kostnaden för barntillsyn och att en motsvarande utredning om avdragsrätt lämpligen kunde ske i samband med en allsidig utredning om familjebeskattningen.

Herr talman! Med det sagda yrkar jag bifall till den moderata reservationen.

Anf. 36 STIG JOSEFSON (c):

Herr talman! I skatteutskottets betänkande 5 behandlas propositionen 1982/83:11 om avdrags- och uppgiftsskyldighet beträffande vissa uppdragsersättningar. De åtgärder som föreslås i propositionen är inriktade på ersättningar om minst 500 kr. för arbete som utförs på mark, byggnad, skog eller annan växtlighet. Förslaget gäller också beträffande vissa andra arbeten som utförs för uppdragsgivares rörelse på hans arbetsplats eller som avser godstransporter. Förslaget innebär bl. a. att en uppdragsgivare som inte är huvudarbetsgivare under vissa förhållanden skall göra skatteavdrag med 50 % av ersättningen för sådana uppdrag. Avdragsskyldigheter föreligger inte om uppdragstagaren utfärdar en faktura som bl. a. skall innehålla uppgifter om B-skatt skall betalas eller, beträffande juridisk person, om uppdragstagaren är registrerad enligt lagen om mervärdesskatt. Undantag gäller också för uppdrag som utförs av stat eller kommun.

Beträffande uppdrag som utförs på schablontaxerade villor och för lägenheter i bostadsföreningar eller bostadsaktiefbolag föreslås att den som är deklarationsskyldig skall lämna uppgift i självdeklarationen om ersättningar av nyss angivet slag. Om någon ersättning inte har betalats ut under året skall en försäkran härom lämnas.

Småhusägare – fränsett juridiska personer – och lägenhetsägare blir däremot inte skyldiga att göra skatteavdrag på uppdragsersättningar. En annan skillnad är att uppgiftsskyldigheten inträder även om uppdragsgivaren är huvudarbetsgivare och även om uppdragstagaren är skyldig att betala B-skatt eller är registrerad enligt lagen om mervärdesskatt. Undantaget för uppdrag som utförs av staten eller av kommun gäller inte heller här.

Den som underlåter att fullgöra den föreslagna avdrags- eller uppgiftsskyldigheten skall kunna åläggas betalningsansvar för uppdragstagarens skatter intill 50 % av ersättningen och kan dessutom ådraga sig straffansvar. Vidare kan nämnas att en villaägare eller lägenhetsägare som inte fullgör sin uppgiftsskyldighet skall påföras en särskild avgift om 100 kr. eller – om han

inte hörsammat en anmaning att fullgöra sin skyldighet – 200 kr.

I utskottsbetänkandet behandlas också en rad motioner som väckts såväl under den allmänna motionstiden som i anslutning till propositionen. Jag skall dock endast beröra de motioner som föranlett reservationer eller särskilda yttranden.

I en reservation av talman Ingegerd Troedsson m. fl. moderata ledamöter framhålls att man helt instämmer i målsättningen att så långt som möjligt minska s. k. svartarbete och användningen av grå arbetskraft. Men sedan visar det sig att man inte vill vidta några andra åtgärder än att utreda frågan om avdrag för reparationer på schablontaxerade villor för att nå det uppsatta målet. Det är detta ställningstagande som jag är förvånad över.

Denna fråga prövades av riksdagen 1978/79 i bl. a. skatteutskottets betänkande 61 med anledning av motion 1727 av Sven-Erik Nordin och Martin Olsson, båda centerpartiet. Det är således helt felaktigt, som det står i reservationen och som Knut Wachtmeister här framfört, att utredningsuppdraget skulle ha tillkommit efter ett initiativ från moderaterna. Det fanns ingen motion från moderaterna som behandlades vid det tillfället. Och centermotionen tillstyrktes av utskottet.

Nu har utskottet i föreliggande betänkande enhälligt ställt sig bakom departementchefens uttalande att denna fråga bör övervägas "i ett större perspektiv tillsammans med andra avvägningsfrågor med anknytning till bostadsbeskattningen". Centerpartiet står bakom detta ställningstagande. Vi har inte ansett att vi har haft anledning att ha någon avvikande mening gentemot detta enhälliga uttalande från skatteutskottet.

De moderata ledamöterna avstyrker således alla förslag som syftar till att så snabbt och effektivt som möjligt nå en bit på väg mot det mål som de säger att de är eniga med övriga utskottsledamöter om. Vill man uppnå ett resultat i kampen mot skatteflykten måste man också besluta om vissa åtgärder, som skall vidtas mot den som bryter mot bestämmelserna.

Vad gäller skatteflyktsklausul avstyrker utskottet föreliggande motioner och går inte nu in på prövning av denna fråga. Läger regeringen fram något nytt förslag får riksdagen i så fall pröva detta. Jag vill ha detta sagt, därför att Knut Wachtmeister anförde att det är angeläget att ingen skärpning sker på denna punkt. Majoriteten har anförut att vi får ta ställning till den frågan om ytterligare förslag läggs fram. Vi har legat bakom det förslag som tidigare lagts fram, och vi anser inte att det nu behövs någon skärpning – men vi får resonera om detta den gång ett förslag föreligger. Utskottsmajoriteten har avstyrkt motionerna och sagt att vi får pröva ärendet när det eventuellt återkommer.

Sedan har också m-ledamöterna i utskottet i ett särskilt yttrande tagit upp frågan om rätt till avdrag för barntillsynskostnader. Det är en fråga som egentligen ligger utanför vad skatteutskottet i nu föreliggande betänkande behandlar. Det sägs också i det särskilda yttrandet av vederbörande ledamöter att en utredning om avdrag för barntillsynskostnader lämpligen bör ske i samband med en allsidig utredning om familjebeskattningen.

Herr talman! Det står en stor majoritet bakom propositionen och

Nr 28

Onsdagen den
17 november 1982

---

*Avdrags- och
uppgiftsskyldighet
beträffande grå
arbetskraft, m. m.*

Onsdagen den
17 november 1982

*Avdrags- och
uppgiftsskyldighet
beträffande grå
arbetskraft, m. m.*

utskottets förslag. Det innebär att ytterligare försök nu görs att nedbringa skatteflykten. Ingen behöver drabbas av de negativa konsekvenserna därest reglerna följs. Detta är ett villkor för att vi skall kunna dämpa skatteflykten.

Anf. 37 KNUT WACHTMEISTER (m) replik:

Herr talman! Vi har tidigare fört fram samma krav som nu föreligger i centermotionen 1981/82:861. Vi har i vårt särskilda yttrande redovisat vad motionärerna anfört, nämligen att skattekontrollen kan förbättras "genom att privatpersoner i ökad utsträckning medges avdrag vid beskattningen för vissa utgifter och därigenom får ett direkt intresse av att redovisa" utförda arbeten. Det står precis samma sak i centermotionen:

"Genom att göra en utgift avdragsgill uppkommer ett intresse hos utbetalaren av att erhålla kvitto samtidigt som mottagaren bringas att redovisa inkomsten för att inte riskera skattetillägg och straff för skattebrott."

Litet längre fram i samma motion anförs:

"Genom ytterligare utredningsarbete bör det gå att finna fler områden där denna princip kan användas." – Det är just vad vi har sagt i vårt särskilda yttrande om barnomsorgen.

Sedan måste jag fråga Stig Josefson om en sak, nämligen beloppsgränserna. För att man inte skall behöva lämna dubbla uppgifter, dvs. både kontrolluppgift och uppgift i självdeklarationen, föreslås i propositionen att man inte skall behöva lämna kontrolluppgift i de fall som omfattas av uppgiftsskyldighet. En villaägare skall alltså endast lämna kontrolluppgift på belopp under 500 kr. – men över 300 kr. enligt 37 § i taxeringslagen. Kan Stig Josefson förklara varför man skall ha kvar en sådan konstig bestämmelse, som bara krånglar till det för den enskilde och för kontrollmyndigheterna?

Jag vill också fråga Stig Josefson om han tycker att det är rimligt att en småhusägare – det rör sig ofta om äldre personer – skall betala en straffavgift på 100 kr., om han glömmer att lämna dessa uppgifter eller felaktigt försäkrar att han inte haft någon som har jobbat på sin fastighet för över 500 kr. Det kan ju röra sig om uppdrag som har utförts upp till 13 månader före deklara-tions-tillfället. Är det rimligt att sådana människor skall behöva betala den föreslagna straffavgiften? Jag tycker inte det.

Anf. 38 STIG JOSEFSON (c) replik:

Herr talman! Moderaterna skriver i sin reservation att beslutet om en utredning om införande av avdragsrätt för reparationer fattades efter initiativ från moderaterna. Jag har framför mig skatteutskottets betänkande 1978/79:61, som låg till grund för det beslutet. Där behandlas ingen moderat motion som tar upp denna fråga – det går bra för kammarens ledamöter och för Knut Wachtmeister att kontrollera det i betänkandet. Jag tycker bara att man skall hålla sig till sanningen. Måhända har moderaterna tagit upp frågan vid något annat tillfälle, men inte i samband med det utskotts-betänkande som

låg till grund för riksdagens krav till regeringen på en utredning av den saken. Därmed nog sagt om detta.

I utskottsbetänkandet sägs att frågan om beloppsgränserna bör tas upp i samband med översynen av taxeringsförfarandet och skatteprocessen. Gränsen på 300 kr. gäller fler än villaägarna. Skulle man införa en särskild regel för villaägarna och ha en annan för andra grupper skulle man på nytt skapa en oklarhet, och det har vi inte kunnat vara med på.

I Knut Wachtmeisters första inlägg ifrågasatte han hur många reparationer som skulle bli utförda därest man skulle erlägga skatter och arbetsgivaravgifter. Jag måste då fråga Knut Wachtmeister – även om det smärtar mig att behöva ställa frågan: Innebär det att Knut Wachtmeister innerst inne anser att det är rätt att man på det sättet undandrar samhället de skatter och avgifter som enligt gällande lag skall utgå också när det gäller sådana arbeten?

Knut Wachtmeister sade att pensionärer skulle ha svårt att klara av att lämna dessa uppgifter vid deklarationen. Jag har i dag på morgonen läst ett regeringsrättsutslag, av vilket det verkar som om regeringsrätten befriar pensionärerna från sådana avgifter när de glömt bort att lämna uppgifterna. I varje fall kan jag av kommentarerna dra slutsatsen att man kommer att vara mycket generös om en pensionär skulle göra något sådant litet misstag i sin deklaration.

För att vi skall kunna fördela kostnadsansvaret rättvist och efter de regler som riksdagen har fastställt måste vi alla i riksdagen kämpa för att man skall följa de gällande lagarna. Hade man allmänt gjort detta utan några särskilda bestämmelser hade vi inte behövt införa så krångliga regler. Men tyvärr har vi tvingats vidta dessa åtgärder för att få gällande bestämmelser något så när respekterade.

Anf. 39 KNUT WACHTMEISTER (m) replik:

Herr talman! Jag har aldrig påstått att det var vid just det tillfället som vi krävde avdragsrätt för reparationer – vi har gjort det vid tidigare tillfällen.

Stig Josefson frågade – och den frågan hade jag nästan väntat mig – om jag sympatiserar med dem som använder sig av grå arbetskraft för att underhålla en fastighet. Självfallet inte! Jag gissade att jag skulle få den frågan, och jag var därför i mitt inledningsanförande extra tydlig på den punkten. Jag sade: Utan att på något vis försvara dem som utnyttjar grå arbetskraft vill jag påtala vad som har skett i verkligheten. Detta gav en mycket talande bild av ett orimligt skatte- och avgiftssystem.

Stig Josefson sade att pensionärer kan bli befriade från att betala den föreslagna hundrakronan i avgift. Men det är ju tokigt att införa ett system med en mängd regler om undantag! Vilken byråkrati kommer det inte att bli med en mängd ärenden där en stackars pensionär begär att få slippa avgiften för att han eller hon inte haft reda på vilken hans eller hennes skyldigheter var! För många människor, särskilt de äldre, blir det här alltså en mycket otrevlig ny lagstiftning. Jag beklagar om den går igenom.

Nr 28

Onsdagen den
17 november 1982

---

*Avdrags- och
uppgiftsskyldighet
beträffande grå
arbetskraft, m. m.*

Onsdagen den
17 november 1982

*Avdrags- och
uppgiftsskyldighet
beträffande grå
arbetskraft, m. m.*

Anf. 40 STIG JOSEFSON (c) replik:

Herr talman! I vår strävan att komma åt skatteflykten måste vi tillgripa vissa regler.

Det är inte alla pensionärer som glömmer bort de här bestämmelserna eller som inte upptäcker dem. Jag sade att i de fall där en pensionär har glömt denna uppgiftsskyldighet finns det vissa möjligheter till undantag. Har regeringsrätten den inställningen, vilket jag inte kan avgöra, kommer det naturligtvis till uttryck också i andra domstolars handläggning av dessa frågor.

Det är nu alltså klarlagt att vad som står i reservationen är felaktigt. Där står "bl. a. efter moderata initiativ", och vi har nu klarat ut att något moderat initiativ inte togs vid det nämnda tillfället. Riksdagen kan då inte heller ha beslutat annat än i enlighet med vid det tillfället föreliggande motioner.

Talmannen anmälde att Knut Wachtmeister anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 41 NIC GRÖNVALL (m):

Herr talman! På sätt som framgått av replikväxlingen berör den lag som nu ligger på riksdagens bord en mycket stor grupp medborgare i vårt samhälle. Man behöver inte bara peka på pensionärer och ensamstående, den avser också löntagare och andra som saknar erfarenhet av och egentlig kunskap om redovisningsfrågor såsom arbetsgivaruppgifter och annat.

Lagen anger i sin fjärde paragraf att den gäller i fråga om uppdrag som utgör skattepliktig tjänst enligt 10 § lagen om mervärdeskatt. Jag ställer mig frågan: Hur många av Sveriges medborgare är medvetna om innehållet i 10 § lagen om mervärdeskatt? Jag frågar mig också hur många här i kammaren som känner till denna lagparagrafs innehåll. Det är en allvarlig fråga jag ställer, eftersom okunskap om denna lagparagrafs innehåll medför att ett system kopplas in på helt vardagliga händelser och kan leda till allvarliga följder för alldeles vanliga människor.

I 8 §, den paragraf som vi mest talar om och som gäller schablontaxerade fastigheter – det är i allmänhet villafastigheter –, anges att den som använder en uppdragstagare är skyldig att insamla en serie uppgifter såsom namn, postadress, personnummer och i förekommande fall organisationsnummer eller registreringsnummer till mervärdeskatt. Om han inte fullgör denna skyldighet kopplas ett långtgående regelsystem in. Han kan enligt 10 § bli skyldig att utge avgifter på sätt som replikväxlingen nyss demonstrerade. Han påförs en avgift med 100 kr. Om han har underlåtit att fullgöra påminnelse påförs han en avgift med 200 kr. Och därefter kommer det allra värsta: Han blir betalningsskyldig för någon annans skatt med intill 50 % av den ersättning som han har utgivit. Den här lagen, som till synes är ganska oskyldig, överför alltså betalningsansvar – visserligen med regressrätt – för skatter från en person till en annan. Låt mig peka på några förhållanden som gör detta system ganska allvarligt.

Knut Wachtmeister nämnde att de här uppdragen i många fall är av

bagatellartad natur och utförda många månader innan deklarationen skall avlämnas. Det kan faktiskt röra sig om 13–14 månader. Det gäller då att ta reda på vem som fullgjorde uppdraget. Och det gäller också att komma ihåg alla de detaljer som lagens 8 § föreskriver, nämligen namn, postadress, personnummer osv. Det gäller också att försäkra sig om att de uppgifter som man får av uppdragstagaren – det kan gälla någon som målar fönster, klipper häcken, hjälper till att laga takrännan eller reparerar en bil – är korrekta för att man inte skall ådra sig betalningsskyldighet.

Det har i debatten pekats på att lagen medger möjlighet till generositet. Jag tror att man i stället måste se det så genom att detta lagsystem åstadkommes etablerar vi bara en ny risk för att lagsystemet sätts åt sidan av de vanliga människorna. De kan inte lagen, förstår inte dess innebörd och mening, och de har svårigheter att skaffa sig adekvat information om den. Vi får en ny källa till lagöverträdelser i stället för lösning av ett redan existerande problem. Att det skulle vara en ursäktlig åtgärd och att påföljdssystemet därmed skulle efterges är bara en markering av att lagstiftaren, redan då han skriver lagen, känner att det är något fel på den. Han måste öppna dörren för att släppa ut de allra värsta avarterna.

Vi är alla ense om att den grå arbetskraften måste bekämpas. Vi måste återinföra rättvisa konkurrensregler för hantverkare och småföretagare. Det går inte att bortse från detta starka samhällskrav. Men vi antar med all sannolikhet i dag en lag som kommer att ställa enskild mot enskild, som kommer att öka risken för angiveri människor emellan och som drar in enskilda människor i statens kontrollapparat under ett ekonomiskt ansvar som faktiskt går längre än det som gäller för dem som är verksamma i statens egna organ. Måtte vi finna en väg tillbaka från detta skrämmande angiveri- och kontrollsamhälle som vi håller på att bygga åt oss.

Jag vill med dessa ord, herr talman, ansluta mig till de moderata reservationerna.

Anf. 42 STIG JOSEFSON (c):

Herr talman! Vad jag sade om pensionärerna och deras möjligheter till eftergift grundar sig inte på detta lagförslag utan på de regler som gäller. Jag hänvisade också till vad jag läst om ett regeringsutslag. Det är alltså inte fråga om något nytt. Det kommer säkerligen att ges ut anvisningar i anslutning till dessa regler.

Det har här sagts att man överför betalningsansvaret till andra. Men ingen behöver drabbas av vare sig avgifter eller betalningsansvar om reglerna följs. Jag tror inte att svenska folket är ovetande om att den som får ett arbete utfört mot betalning måste lämna inkomstuppgift och betala arbetsgivaravgift. Har vi en vilja att försöka förmå svenska folket att respektera den lagstiftning som gäller, då får vi också ta obehaget att tillämpa vissa åtgärder därest bestämmelserna inte följs.

Med tanke på det yttrande Knut Wachtmeister fällde tidigare är jag glad åt att han klargjorde sin ståndpunkt, och jag hoppas att vi här i riksdagen skall kunna ingjuta den föreställningen hos svenska folket att en av förutsättning-

Onsdagen den
17 november 1982

*Meddelande om
frågor*

arna för att vi skall få ett lägre skattetryck är att vi lojalt betalar de skatter som är beslutade. Om så skedde, skulle det genomsnittliga skattetrycket kunna sänkas rätt väsentligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Mom. 1 (avdrags- och uppgiftsskyldighet beträffande grå arbetskraft)

Utskottets hemställan bifölls med 229 röster mot 77 för reservationen av förste vice talmannen Ingegerd Troedsson m. fl.

Mom. 2-7

Utskottets hemställan bifölls.

13 § Anmäldes och bordlades

Motion

1982/83:57 av *Rune Torwald* och *Karl-Eric Norrby*

Effektivare regler för debitering och uppörd av arbetsgivaravgifter (prop. 1982/83:60)

14 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framstälts

den 16 november

1982/83:103 av *Lars-Ove Hagberg* (vpk) till industriministern om utländska företags möjligheter att utnyttja svenska mineralfyndigheter:

För första gången på 70 år får nu ett utländskt bolag möjlighet att starta gruvdrift i Sverige. Det aktuella företaget är brittiska BP. I juli 1982 undertecknade LKAB ett avtal med BP om förvärv av en hälftendel av LKAB:s inmutningar i mellersta och södra Sverige, för att där bedriva prospektering. Enligt planerna skall prospekteringen börja 1983.

Den borgerliga regeringen öppnade möjligheterna för utländska intressen att komma in i svensk gruvnäring. Den allvarliga frågeställningen är nu huruvida regeringen skall tillåta att Sverige säljer ut sina rikedomar till multinationella utländska bolag, som systematiskt håller på att lägga under sig världens mineraltillgångar.

Med hänvisning till det anförda vill jag fråga industriministern:

Vilka åtgärder tänker regeringen vidta för att förhindra att utländska intressen får tillträde till svenska mineralfyndigheter i Bergslagen och andra områden av vårt land?

den 17 november

Nr 28

Onsdagen den
17 november 1982

1982/83:104 av *Oswald Söderqvist* (vpk) till utrikes- och handelsministern om den svenska vapenexporten till Indonesien:

Vilken omfattning har den svenska vapenexporten när det gäller Indonesien?

*Meddelande om
frågor*

1982/83:105 av *Gunnel Liljegren* (m) till utbildningsministern om svenskundervisningen för invandrare:

I avvaktan på att svenskundervisningen för invandrare skall få en enhetlig utformning bedrivs den fortfarande av många olika studieanordnare. Inte sällan "köper" myndigheter utbildning hos studieförbunden. Så har t. ex. Länsarbetsnämndens flyktingdetalj i Stockholms län ett avtal med ABF och TBV om svenskundervisning för flyktingar i enskild inkvartering.

Det är i och för sig principiellt fel att enskilda personer inte skall ha rätt att själva välja studieförbund. Helt oacceptabelt är det att de som väntar på att få flyktingstatus och under tiden börjar sin svenskurs i ett studieförbund är tvungna att flytta över till ABF eller TBV när Länsarbetsnämnden övertar ansvaret för dem såsom enskilt inkvarterade flyktingar. Denna praxis gäller Stockholms län – jag har inte hört talas om att ett sådant tvång utövas på annat håll.

Helt naturligt har bestämmelsen väckt protester såväl från de berörda flyktingarna som från de studieförbund som genom överflyttningarna får sina kurser spräckta på grund av de olägenheter och de kostnader som överflyttningarna medför.

Med anledning av vad jag refererat vill jag fråga utbildningsministern om hon stödjer

1. flyktingars rätt att själva välja studieförbund för svenskundervisning med bibehållen rätt till studiebidrag från Länsarbetsnämndens flyktingdetalj, och
2. flyktingars rätt att gå kvar i en påbörjad svenskurs i annat studieförbund än ABF och TBV utan att förlora rätten till studiebidrag.

15 § Kammaren åtskildes kl. 12.13.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert